

Predlagatelji

Zagreb, 28. rujna 2018.

Vlada Republike Hrvatske
n/r mr. sc. Andrej Plenković, predsjednik

Predmet: Prijedlog za osnivanje ***Državnog povjerenstva za geografska imena***

Na temelju preporuka Ekspertne grupe za geografska imena pri Ekonomskom i socijalnom vijeću Ujedinjenih naroda (United Nations Group of Experts on Geographical Names, Economic and Social Council; UNGEGN, ECOSOC) te u skladu sa zaključcima na 14th International Conference on Geoinformation and Cartography koja je u organizaciji Državne geodetske uprave, Hrvatskoga kartografskog društva i Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održana od 27. do 29. rujna 2018. slobodni smo predložiti Vladi Republike Hrvatske osnivanje *Državnoga povjerenstva za geografska imena*. Nacionalna povjerenstva osnovana su u mnogobrojnim državama svijeta s temeljnom zadaćom da prikupljaju, sistematiziraju, standardiziraju i proučavaju geografska imena (toponime) te artikuliraju njihovu primjenu u različitim sferama društvenoga i gospodarskog života.

Naime, geografske karte i toponimi su dva pouzdana sustava za orijentaciju u prostoru i identifikaciju objekata. Jezična i kartografska praksa međutim potvrđuju da mnoga praktična pitanja u imenovanju i bilježenju toponimskih likova na kartama kao i u svim drugim oblicima korištenja (leksikografska djela, udžbenici, mediji, diplomacija i dr.) nisu ni načelno riješena. Ustanove koje bi trebale brinuti o tim pitanjima nemaju jedinstvenu i usklađenu praksu u upotrebi geografskih imena.

S obzirom na to da su geografska imena po definiciji predmet jezikoslovlja (toponomastike), a po praksi predmet svih ostalih znanosti i javnog sektora, neophodno je potrebno – već u pristupu – uvažiti i potrebu za jezičnom vjerodostojnošću i potrebu za praktičnom uporabljivošću predloženih rješenja. Mnogi hrvatski znanstvenici (lingvisti, toponomastičari, geodeti, geografi, kartografi i dr.), spremni su, bez ikakvog prethodnog uvjetovanja, pristupiti organizaciji jednog reprezentativnoga tijela koje će se ubuduće, na svim razinama, i praktičnim i državnim, baviti pitanjima geografskih imena u teoriji i praksi.

Poštujući dosadašnje rezultate hrvatskih onomastičara i normativista osobito treba, kada je riječ o jezikoslovnoj razini problema, istaknuti permanentna nastojanja i znanstvena ostvarenja Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Centra za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru i Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža.

Jednako je tako važno naglasiti ulogu geodezije, ponajprije s obzirom na činjenicu da je upotreba geografskih imena uvelike vezana uz karte i geoinformacijske sustave. U prijedlogu *Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina* koji je prošao I. čitanje u Hrvatskome Saboru, Državna geodetska uprava nadležna je za vođenje i održavanje registra geografskih imena, a u tom su prijedlogu geografska imena točke s prostornim koordinatama, što je očito samo jedan od njihovih atributa. Nadalje, u tom je prijedlogu predviđeno osnivanje Povjerenstva za standardizaciju geografskih imena, u kojem nema ni geografa, ni

kartografa, ni geodeta. Dakle, riječ je o pretežno političkom tijelu. U tom smislu ovaj prijedlog treba doživjeti kao komplement onome iz prijedloga novog Zakona o geodetskoj izmjeri i katastru nekretnina.

Uz navedeno, geografska imena na poseban su način dio znanstvenog i stručnog interesa geografije kao složene znanosti o interakcijama čovjeka i prostora. Geografska imena odražavaju suživot s prostorom, koji čovjek zbog različitih oblika gospodarskoga i društvenoga iskorištavanja nastoji što bolje upoznati, u njemu se orijentirati i djelovati. Pri prostornoj orijentaciji nemjerljivo značenje ima prepoznavanje objekta u prostoru na koji se odnosi odgovarajuća radnja. To zapravo znači da je potrebno obaviti identifikaciju geografskog objekta koji ima odgovarajuće ime.

S obzirom na slabu upućenost javnosti, stručne i nestručne, u toponomastička pitanja i, s druge strane, s obzirom na važnost geografskih imena koja nas okružuju doslovno na svakom koraku, od nastave na svim razinama školovanja, upotrebe u tijelima državne, regionalne i lokalne uprave do višestruke primjene u različitim društveno-gospodarskim aktivnostima i u svakodnevnoj komunikaciji (kopneni, zračni i morski promet, telekomunikacije, pošte, javni mediji...), potrebno je ustrojiti nacionalno tijelo koje će – sastavljeno od predstavnika relevantnih znanstvenih disciplina koordinirati različite znanstvene i stručne aktivnosti i predlagati konkretna rješenja imajući na umu sljedeće aspekte:

- geografska imena kao dio jezične baštine i nacionalnog identiteta
- načela i problemi standardizacije domaćih i stranih geografskih imena (pravopis, pravogovor i dr.)
- višeimenost referenata (geografskih objekata)
- egzonimi
- izvedenice iz geografskih imena – imena stanovnika (etnici) i pridjevi izvedeni iz imena (ktetici)
- nacionalna digitalna baza geografskih imena
- geografska imena na topografskim, pomorskim i drugim kartama
- geografski i demografski aspekt proučavanja geografskih imena
- promjene geografskih imena (spontane i nametnute, političke, kulturološke i dr.)
- geografska imena u leksikografskim djelima (enciklopedijama, atlasima, leksikonima i dr.)
- geografska imena u nastavi hrvatskoga i stranih jezika te u nastavi geografije i povijesti na svim razinama obrazovanja
- geografska imena u upravi, javnim i privatnim tvrtkama (tijela lokalne, županijske i državne uprave, pošta, telekomunikacije, ceste, vojska i dr.)
- geografska imena u medijima.

Dakle, opravdano je i nadasve potrebno, ustrojiti *znanstveno-stručno Državno povjerenstvo za geografska imena* u kojem bi trebali biti stručnjaci iz različitih disciplina (geografije, geodezije, kartografije, hidrografije, jezikoslovlja, povijesti i dr.), pa predložimo Vladi Republike Hrvatske da donese relevantne odluke koje će omogućiti njegovo utemeljenje, djelokrug aktivnosti i obveza.

S poštovanjem (abecednim redoslijedom),

Državna geodetska uprava
Dr. sc. Damir Šantek, ravnatelj
Gruška 20
10000 Zagreb
damir.santek@dgu.hr

Hrvatski hidrografski institut
Vinka Kolić, mag. ing. admin. nav., ravnateljica
Zrinsko-Frankopanska 161
21000 Split
vinka.kolic@hhi.hr

Hrvatski institut za povijest
Dr. sc. Jasna Turkalj, ravnateljica
Opatička 10
10000 Zagreb
jasna.turkalj@isp.hr

Hrvatsko geografsko društvo
Izv. prof. dr. sc. Danijel Orešić, predsjednik
Marulićev trg 19/2
10000 Zagreb
doresic@geog.pmf.hr

Hrvatsko kartografsko društvo
Prof. emer. Miljenko Lapaine, predsjednik
Kačićeva 26
10000 Zagreb
mlapaine@geof.hr

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Dr. sc. Željko Jozić, ravnatelj
Republike Austrije 16
10000 Zagreb
zjozic@ihjj.hr

Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*
Dr. sc. Bruno Kragić, ravnatelj
Frankopanska 28
10000 Zagreb
ravnatelj@lzmh.hr

Sveučilište u Zadru (Centar za jadranska onomastička istraživanja i Odjel za geografiju)
Prof. dr. sc. Dijana Vican, rektorica
rektorica@unizd.hr

Sveučilište u Zagrebu, Geodetski fakultet
Prof. dr. sc. Damir Medak, dekan
Kačićeva 26
10000 Zagreb
dmedak@geof.hr